

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Сумська філія
кафедра юридичних дисциплін

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

з навчальної дисципліни «Фінансове право»
вибіркових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

081 Право
(право)

за темою – «Правові засади фінансового контролю »

Суми 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою Сумської філії
ХНУВС
Протокол від 29.08.2023 № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС (з юридичних дисциплін)
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри (юридичних дисциплін) (протокол від 29.08.2023 № 1)

Розробники:

1. Завідувач кафедри юридичних дисциплін Сумської філії ХНУВС, доктор юридичних наук, доцент Панасюк О.В.;
2. Доцент кафедри юридичних дисциплін Сумської філії ХНУВС, кандидат юридичних наук Пономарьова Я.О.;
3. Викладач кафедри юридичних дисциплін Сумської філії ХНУВС Новик М.Ю.

Рецензенти:

1. Професор кафедри юридичних дисциплін Сумської філії ХНУВС, кандидат юридичних наук, професор Шуміло О. М.
2. Завідувач кафедри приватного та соціального права Сумського національного аграрного університету, кандидат юридичних наук, доцент Кузнецова М. Ю.

План лекції

1. Поняття, зміст і значення фінансового контролю
2. Види фінансового контролю та підстави класифікації
3. Система органів, які здійснює фінансовий контроль
4. Методи фінансового контролю
5. Порядок проведення ревізій та перевірок

Література:

Навчальна та наукова література:

1. Захарченко В. Ю. Податкова система : практичні питання застосування норм податкового кодексу України / За заг. ред. В.Ю.Захарченка. К. : Юрінком Інтер, 2011. 368 с.
2. Науково-практичний коментар до Податкового кодексу України : в 3 т. / кол. авторів. К. : Міністерство фінансів України, Національний університет ДПС України, 2010. 2389 с.
3. Теліпко В. Е. Науково-практичний коментар до Бюджетного кодексу України / В. Е. Теліпко, А.С. Овчаренко, С. А. Пасанюк / За заг. ред., М. Я. Азарова. К. : Центр учбової літератури, 2010. 480 с.
4. Пирожкова Ю. В. Фінансове право : Навчально-методичний посібник у схемах і таблицях. Запоріжжя : ЗНУ, 2010. 121 с.
5. Роль В. Ф. Фінансове право : Навч. посіб / В. Ф. Роль, В. В. Сергієнко, С. М. Попова К. : Центр учбової літератури, 2011. 392 с
6. Фінансове право : підручник / Ю.М. Жорнокуй, О.В. Кашкарьова, Т. В. Колесник та ін., за заг. ред. О. М. Бандурки та О. П. Гетманець. 2-ге вид. доп. та перероб. Харків : Екограф, 2015. 500 с.

Додаткова література з навчальної дисципліни

1. Бюджетний процес в Україні : навч. посіб. / І. П. Лопушинський, Ю. С. Гаврилюк, Я. М. Казюк ; Херсон. нац. техн. ун-т. Херсон : Грінь Д. С., 2011. 363 с.
2. Фінансове право: навч. посіб. / М.П. Кучерявенко, І.Є. Криницький, А.О. Лукашев та ін.; за заг. ред. М.П. Кучерявенка. Харків: Право, 2010. 288 с.
3. Фінансове право України : навч. посіб./М.П. Кучерявенко, І.Є. Криницький, О.А. Лукашев та ін.; за заг. ред. М.П. Кучерявенка. Х.: Право, 2010. 288 с.

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. за № 254к/96-ВР.

- Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Бюджетний кодекс України. Офіційний вісник України від 13.08.2010., № 59. Стор. 9. Ст. 20-47. URL: <https://data.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
 3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 року. Відомості Верховної Ради України від 08.04.2011 року. 2011. № 13, № 13–14, № 15–16, № 17. Стор. 556. Ст. 112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/stru#Stru>

1. Поняття, зміст і значення фінансового контролю

Фінансовий контроль проводиться в конкретних напрямках діяльності держави: бюджетній, податковій, банківській, державному кредиті, страхуванні, у сфері грошового та валютного обігу. Він покликаний забезпечувати законність і фінансову дисципліну.

Фінансова дисципліна – це чітке дотримання встановлених приписів і порядку утворення, розподілу та використання грошових фондів держави, суб'єктів місцевого самоврядування, підприємств, організацій, установ.

Сутність фінансового контролю полягає в тому, що наділений відповідними владними повноваженнями суб'єкт здійснює перевірку державного органу, місцевого органу, бюджетної установи, підприємства будь-якої організаційно-правової форми та форми власності на предмет дотримання ними приписів фінансово-правових норм.

Сутність фінансового контролю розкривається в основних завданнях, поставлених перед ним, а саме:

перевірка своєчасності і повноти виконання контрольованими суб'єктами фінансових зобов'язань перед державою та органами місцевого самоврядування;

перевірка виконання органами державної влади та органами місцевого самоврядування покладених на них функцій з формування, розподілу (перерозподілу) та використання публічних грошових фондів;

перевірка дотримання вимог чинного законодавства та інших нормативно-правових актів щодо збереження коштів і матеріальних активів, порядку здійснення фінансових операцій та розрахунків, а також їх змісту;

перевірка правильності та ефективності використання публічних грошових ресурсів;

виявлення порушень фінансової дисципліни та примушення до їх усунення;

попередження порушень законності у сфері фінансової діяльності, забезпечення відшкодування завданих матеріальних збитків, виявлення винних осіб та притягнення їх до відповідальності;

перевірка правильності здійснення валютних операцій, ведення бухгалтерського обліку та звітування;

виявлення резервів зростання фінансових ресурсів, з'ясування внутрішнього потенціалу підвищення ефективності виробничої діяльності, найощадливішого використання наявних матеріальних та грошових фондів;

Реалізація перелічених завдань фінансового контролю є необхідною умовою забезпечення правопорядку і законності в процесі здійснення фінансової діяльності.

Значення фінансового контролю полягає у тому, що він слугує інструментарієм протидії правопорушенням, стримування злочинності в галузі фінансів, забезпечення законності та правопорядку під час здійснення фінансової діяльності, досягнення доцільного та раціонального використання фінансових ресурсів, державного і комунального майна, належного фінансового забезпечення ефективної реалізації функцій сучасної соціально спрямованої держави.

Кінцевою метою фінансового контролю є встановлення правопорядку.

Фінансовий контроль – це регламентована правовими нормами діяльність уповноважених державою органів, підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, спрямована на перевірку своєчасності й точності планування, обґрунтованості й повноти надходження коштів у відповідні публічні фонди, правильності та ефективності їхнього використання.

Якщо розглядати фінансовий контроль як діяльність відповідних

суб'єктів, які взаємодіють з певною метою, то його потрібно характеризувати як певну систему.

Систему фінансового контролю можна уявити у вигляді сукупності таких елементів:

- суб'єкти фінансового контролю, які поділяються на дві групи:
 - а) контролювальні суб'єкти
 - уповноважені фінансовим з законодавством на здійснення контролю за дотриманням приписів фінансового законодавства органи;
 - б) підконтрольні суб'єкти – особи, фінансова діяльність яких підлягає контролю;
- **об'єкт контролю** – це фінансова діяльність учасників щодо здійснення дій, передбачених фінансовим законодавством;
- **предмет контролю** – фінансові операції, пов'язані зі створенням і використанням фондів коштів.

Основними принципами фінансового контролю є законність, об'єктивність, поєднання державних і приватних інтересів тощо.

На міжнародному рівні принципи, на яких повинен організовуватися фінансовий контроль, були сформульовані в Лімській декларації керівних принципів контролю (ухвалена IX Конгресом Міжнародної організації вищих контрольних органів INTOSAI у 1977 році). У статті 1 цього документа зазначається, що контроль є обов'язковим елементом управління публічними фінансовими ресурсами, тому що таке управління зумовлює відповідальність перед суспільством. Контроль не повинен бути самотою.

До основних принципів фінансового контролю в Лімській декларації належать:

- закріплення основ правового статусу вищого органу фінансового контролю в конституції, деталі якого можуть бути визначені на законодавчому рівні;
- поєднання попереднього контролю та контролю за ін формацією про здійснення порушення;

- ефективна організація внутрішнього та зовнішнього контролю в державі;

- обов’язковий контроль законності діяльності, до якого повинен додаватися контроль за ефективністю та економністю витрачання бюджетних коштів;

- незалежність вищих контрольних органів, зокрема й фінансова;

- надання вищому органу фінансового контролю достатніх прав для здійснення контрольних заходів, зокрема право визначати план власної діяльності, право доступу до документів та інформації, право контролювати використання бюджетних коштів державними органами, публічні закупівлі, підприємства з часткою державної власності, а також сплату податків та ефективність її організації;

- наявність законодавчої вимоги до кваліфікації співробітників вищого контрольного органу;

- звітність вищого контрольного органу перед парламентом.

Аналіз українського фінансового законодавства стосовно діяльності фінансових контрольних органів дає можливість стверджувати, що зазначені принципи переважно дотримані.

2. Види фінансового контролю та підстави класифікації

Фінансовий контроль, щоб виконати завдання, які на нього покладені, повинен здійснюватися:

- безперервно, регулярно й систематично;

- бути своєчасним за терміном здійснення, якісним і повним щодо охоплення своїх об’єктів;

- бути оперативним, дієвим, гласним, різнобічним. Для реалізації зазначеного створюється дієва система органів фінансового контролю, наділених повноваженнями здійснювати контроль у різних сферах фінансової діяльності.

За фактором часу фінансовий контроль поділяється на:

- попередній фінансовий контроль реалізується на етапі розгляду і

ухвалення рішень із фінансових питань, зокрема здійснюється кваліфіковане експертне оцінювання фінансових результатів впровадження того чи іншого рішення, що може бути ухваленим. Наприклад, аналіз проекту бюджету, кошторису, бюджетного запиту;

– **поточний фінансовий контроль** – це контроль за безпосередньо оперативною фінансовою діяльністю. Він полягає в систематичній перевірці дотримання фінансової дисципліни, тобто дотримання вимог фінансово-правових норм і фінансових нормативів.

– **наступний фінансовий контроль** – це контроль за фінансовими результатами діяльності.

Він провадиться після здійснення фінансових операцій (виконання фінансових зобов'язань перед державою, одержання і використання грошових коштів від держави на певні потреби) і, зазвичай, після завершення певних етапів діяльності з метою з'ясування її ефективності.

Залежно від підстави проведення контролю виділяється:

– **обов'язковий фінансовий контроль**, який може здійснюватися:
а) з огляду на нормативні акти (наприклад, контроль із боку Рахункової палати Верховної Ради України за виконанням бюджету за підсумками року, що завершився);

б) за рішенням компетентних органів держави (наприклад, за рішенням органу, що контролює сплату податків, з метою з'ясування повноти виконання платниками податків фінансових обов'язків перед державою);

– **ініціативний фінансовий контроль** здійснюється на підставі власних рішень суб'єктів господарювання.

За сферою фінансової діяльності фінансовий контроль буває: бюджетний, податковий, валютний, кредитний, страховий, інвестиційний, у сфері протидії корупції тощо.

За суб'єктом, що здійснює контроль:

Державний: здійснюють органи держави, які наділені відповідною компетенцією, уповноважені на здійснення контрольних дій;

Муніципальний: здійснюють органи місцевого самоврядування;

Громадський: розглядається як діяльність інститутів громадянського суспільства та окремих громадян, без участі державних органів, щодо контролю за своєчасністю та точністю фінансового планування, обґрунтованістю, повнотою надходження, правильністю обліку та ефективністю використання публічних ресурсів, своєчасністю, правильністю і повнотою звітування про їх використання та результати діяльності розпорядників публічних ресурсів;

Аудиторський: є незалежним професійним фінансовим контролем і здійснюється аудиторами (фізичними особами) та аудиторськими фірмами.

3. Система органів, які здійснює фінансовий контроль

Державний фінансовий контроль (державний аудит) – посідає провідне місце в системі фінансового контролю будь-якої країни.

Державний фінансовий контроль реалізується відповідними державними органами, наділеними для цього фінансово-контрольними повноваженнями. Залежно від того, які повноваження покладаються на той чи інший орган державної влади, вони можуть здійснювати фінансовий контроль як основну чи допоміжну функцію.

Суб'єкти державного фінансового контролю:

а) органи державної влади загальної компетенції – наділені повноваженнями в багатьох сферах, однією з яких є загальне управління фінансами, а також здійснення фінансового контролю переважно із застосуванням аналізу, спостереження чи заслуховування доповідей посадових осіб;

б) органи державної влади спеціальної компетенції – наділені спеціальними повноваженнями з управління та контролю за фінансами;

2. Муніципальний фінансовий контроль – здійснюють місцеві органи представницької та виконавчої влади через відповідні комісії місцевих рад і місцеві фінансові органи. Об'єктом фінансового контролю є місцеві бюджети, місцеві фонди коштів, господарсько-фінансова діяльність

підприємств, установ комунальної форми власності.

- Внутрішньогосподарський фінансовий контроль – здійснюється самим суб'єктом господарювання, зокрема головним бухгалтером, відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 року № 996-XIV.

- Незалежний фінансовий контроль – здійснюється суб'єктами, які організаційно чи фінансово не пов'язані з підконтрольними суб'єктами. Незалежний фінансовий контроль здійснюється як аудиторський (див. підрозділ 2.8) і громадський фінансовий контроль.

Насамперед серед органів державної влади загальної компетенції, які здійснюють фінансовий контроль, потрібно охарактеризувати повноваження Верховної Ради України та її органів (комітет із питань бюджету, комітет із питань податкової та митної політики, комітет із питань фінансів і банківської діяльності).

На підставі аналізу положень Конституції України можна виділити такі повноваження Верховної Ради України у сфері фінансового контролю:

- у процесі розгляду проекту закону про Державний бюджет України;
- на етапі затвердження Державного бюджету України;
- розгляд звітів про виконання Державного бюджету України та ухвалення рішення щодо нього;
- під час проведення спеціальних парламентських слухань Кабінету Міністрів України; – під час заслуховування Програм діяльності Уряду;
- обговорення й ухвалення спеціального фінансового законодавства. Закон України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10 лютого 2010 року № 1861-VI регулює порядок:
 - затвердження Державного бюджету та контроль за його виконанням;
 - розгляду питання про схвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів України – ст. 227;
 - розгляду Верховною Радою звітів і доповідей Кабінету Міністрів

України – ст. 228; – організації проведення «години запитань до Уряду» – ст. 229;

– проведення парламентських слухань – глава 39. У ст. 109 БК конкретизуються контрольні повноваження Верховної Ради України з контролю за дотриманням бюджетного законодавства.

Контроль здійснюється в процесі:

– визначення Основних напрямів бюджетної політики на наступний бюджетний період

– розгляду проекту та ухвалення закону про Державний бюджет України;

– внесення змін до закону про Державний бюджет України; – виконання закону про Державний бюджет України, зокрема через шляхом заслуховування звітів про виконання Державного бюджету України (разом із звітами головних розпорядників коштів державного бюджету про використання ними бюджетних коштів і результатами виконання відповідних бюджетних програм);

– розгляду річного звіту про виконання закону про Державний бюджет України;

– використання кредитів (позик), що залучаються державою від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій.

Парламентський контроль за витрачанням державних фінансових ресурсів органами і установами виконавчої влади здійснюють також усі постійні комітети Верховної Ради України, кожен у своїй сфері.

Права і обов'язки комітетів Верховної Ради України під час здійснення контрольної функції визначені у главі 3 Закону України «Про комітети Верховної Ради України» від 4 квітня 1995 року № 116/95-ВР. Окремо потрібно виділити повноваження таких комітетів Верховної Ради України:

До повноважень Комітету Верховної Ради України з питань бюджету відповідно до ч. 2 ст. 109 Бюджетного кодексу України належать:

– підготовка питання щодо Основних напрямів бюджетної політики на

наступний бюджетний період і попередній розгляд проекту закону про Державний бюджет України;

- надання до поданих на розгляд Верховної Ради України законопроектів висновків щодо їхнього впливу на показники бюджету та відповідності законам, що регулюють бюджетні відносини;

- попередній розгляд річного звіту про виконання закону про Державний бюджет України та підготовка проекту рішення щодо цього звіту для розгляду Верховної Ради України;

- попередній розгляд інформації Кабінету Міністрів України, Міністерства фінансів України, Державної казначейської служби України, інших центральних органів виконавчої влади про стан виконання закону про Державний бюджет України впродовж відповідного бюджетного періоду;

- взаємодія з Рахунковою палатою (зокрема попередній розгляд висновків і пропозицій Рахункової палати щодо результатів контролю за дотриманням бюджетного законодавства).

До предмета відання Комітету з питань бюджету належить:

- державна бюджетна політика та міжбюджетні відносини;
- Державний бюджет України (включно з питаннями доходів, видатків бюджету, контролю за виконанням бюджету);

- бюджетний процес;

- державний внутрішній і зовнішній борг;

- проведення експертизи щодо впливу законопроектів, проектів інших актів на показники бюджету та відповідності законам, що регулюють бюджетні відносини;

- діяльність державних фінансових органів;

- діяльність Рахункової палати.

Контрольні функції Президента України у сфері фінансової діяльності впливають із його статусу як глави держави. Він безпосередньо здійснює свої контрольні функції, наприклад, підписує закон про державний бюджет на відповідний рік або будь-які інші закони у сфері організації й

регулювання фінансової діяльності, справляння податків тощо.

Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері фінансового контролю зумовлені його статусом вищого органу в системі органів виконавчої влади (ст. 113 Конституції України) і тією роллю, яку він виконує в управлінні публічними фінансами.

Повноваження Кабінету Міністрів України визначені в Законі України «Про Кабінет Міністрів України» від 27 лютого 2014 року № 794-VII, серед них у сфері фінансового контролю реалізують такі:

- розробляє проекти законів про Держбюджет і про внесення змін до нього, забезпечує виконання затвердженого Верховною Радою України державного бюджету, подає Верховній Раді України звіт про його виконання; ухвалює рішення про використання коштів резервного фонду Держбюджету України;

- здійснює постійний контроль за виконанням органами виконавчої влади Конституції України та інших актів законодавства України, вживає заходів щодо усунення недоліків у роботі зазначених органів;

- відповідно до законодавства координує та контролює діяльність зазначених державних господарських об'єднань, підприємств, установ та організацій;

- забезпечує здійснення контролю за виконанням органами місцевого самоврядування наданих їм повноважень органів виконавчої влади;

- визначає доцільність розроблення державних цільових програм з урахуванням загальнодержавних пріоритетів і забезпечує їхнє виконання.

Центральні органи виконавчої влади – здійснюють відомчий фінансовий контроль лише за підпорядкованими суб'єктами. Відповідно до ст. 25 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17 березня 2011 року № 3166-VI фінансове і матеріально-технічне забезпечення діяльності міністерств та інших центральних органів виконавчої влади здійснюються за кошт Державного бюджету України, крім випадків, визначених законом.

Контрольні повноваження головних розпорядників бюджетних коштів визначені в ч. 5 ст. 22 Бюджетного кодексу України:

- затверджує кошториси розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня (плани використання бюджетних коштів одержувачів бюджетних коштів), якщо інше не передбачено законодавством;
- здійснює аналіз показників виконання бюджетних програм (у разі застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі);
- здійснює оцінювання ефективності бюджетних програм;
- здійснює контроль за своєчасним поверненням у повному обсязі до бюджету коштів, наданих за операціями з кредитування бюджету, а також кредитів (позик), отриманих державою, та коштів, наданих під державні гарантії;
- здійснює внутрішній контроль за повнотою надходжень, взяттям бюджетних зобов'язань розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня та одержувачами бюджетних коштів і витрачанням ними бюджетних коштів.

Отже, відомчий контроль здійснюється через:

- а) реалізацію повноважень самого центрального органу виконавчої влади – використовуються такі методи контролю, як аналіз, моніторинг, спостереження тощо за діяльністю підпорядкованих суб'єктів;
- б) проведення внутрішнього аудиту відповідним підрозділом цього органу.

Національне агентство з питань запобігання корупції. Агентство є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику.

У межах виконання своїх повноважень також забезпечує здійснення фінансового контролю як одного із засобів протидії корупції.

Так, відповідно до ст. 11 Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII до фінансово-контрольних повноважень цього органу належить:

- здійснення в порядку, визначеному цим законом, контролю та

перевірки декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, зберігання та оприлюднення таких декларацій, проведення моніторингу способу життя осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;

– здійснення в порядку та межах, визначених законом, державного контролю за дотриманням встановлених законом обмежень щодо фінансування політичних партій, законним і цільовим використанням політичними партіями коштів, виділених із державного бюджету на фінансування їхньої статутної діяльності, своєчасністю подання звітів партій про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру, звітів про надходження і використання коштів виборчих фондів на загальнодержавних і місцевих виборах, повнотою таких звітів, звіту зовнішнього незалежного фінансового аудиту діяльності партій, відповідністю їхнього оформлення встановленим вимогам, достовірністю внесених до них відомостей;

– затвердження розподілу коштів, виділених із державного бюджету на фінансування статутної діяльності політичних партій відповідно до закону;

– забезпечення ведення Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

4. Методи фінансового контролю

Під методом фінансового контролю мають на увазі засоби, прийоми і способи його здійснення.

Методи фінансового контролю обираються залежно від сукупності факторів: суб'єкта контролю, об'єкта контролю, мети і завдань, що стоять перед суб'єктом контролю, підстав виникнення контрольних правовідносин, а також від інших обставин. Законодавство закріплює для кожного суб'єкта контролю відповідні методи його здійснення, які повинні сприяти виконанню завдань фінансового контролю.

Фінансове законодавство передбачає можливість застосування

таких методів фінансового контролю:

1. Ревізія – це метод документального контролю за фінансово-господарською діяльністю підприємств, організацій, установ, дотриманням законодавства з фінансових питань, достовірністю обліку і звітності, спосіб документального розкриття недоліків, розтрат, привласнень і крадіжок коштів і матеріальних цінностей, попередження фінансових зловживань.

За змістом ревізії поділяють на фактичні та документальні. За критерієм періоду діяльності, який обслідується, ревізії поділяються на вибіркові і фронтальні.

2. Перевірка – метод фінансового контролю, що являє собою одиничну контрольну дію або дослідження стану справ на окремій ділянці діяльності організації, що перевіряється.

3. Інспекція – це перевірка стану фінансів підприємств на місцях, що періодично здійснюється суб'єктами – представниками держави загалом чи її окремих органів.

4. Обстеження – метод фінансового контролю, що полягає в ознайомленні на місці з окремими ділянками фінансової роботи.

5. Спостереження – це метод фінансового контролю, який зводиться переважно до загального ознайомлення зі станом фінансової діяльності бюджетної установи, підприємства, відомства. **6. Аналіз** – спрямований на виявлення порушень фінансової дисципліни і проводиться на підставі поточної та річної звітностей.

7. Нагляд – особливий метод фінансового контролю, який полягає у спостереженні за дотриманням підконтрольним суб'єктом встановлених чинними нормативно-правовими актами правил і нормативів.

8. Аудит – перевірка публічної бухгалтерської звітності, обліку, первинних документів та іншої інформації з фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання з метою визначення достовірності їхньої звітності, обліку, його повноти і відповідності чинному законодавству і встановленим нормативам.

9. Моніторинг – метод фінансового контролю, що передбачає постійне ознайомлення із загальним станом фінансово-господарської діяльності об'єкта контролю.

10. Облік – метод фінансового контролю, що передбачає реєстрацію уповноваженим суб'єктом певних фактів, фінансових чи господарських операцій, суб'єктів фінансових відносин, а також оброблення та аналіз цієї інформації (наприклад, бухгалтерський облік на підприємстві, облік платників податків).

11. Фінансово-економічна експертиза – надання експертного висновку уповноваженим суб'єктом (наприклад, Рахунковою палатою України).

Не потрібно ототожнювати такі поняття, як «метод контролю» та «методика контролю». Всі методи фінансового контролю передбачають застосування тієї чи іншої методики його здійснення.

Методикою є технології (правила) проведення контролю різними суб'єктами відповідних об'єктів, які передбачають застосування конкретних прийомів і способів, тобто як саме і в якій послідовності починати, здійснювати й закінчувати контрольний захід.

Методику фінансового контролю визначають як сукупність технічних (методичних) прийомів контролю, що дають можливість всебічно, повно і об'єктивно провести дослідження господарських і фінансових операцій підприємства, установи чи організації незалежно від форми і часу їх здійснення з метою виявлення, усунення й попередження недоліків і порушень у використанні фінансових ресурсів.

5. Порядок проведення ревізій та перевірок

Плановою виїзною ревізією вважається ревізія у підконтрольних установах, яка передбачена у плані роботи органу державного фінансового контролю і проводиться за місцезнаходженням такої юридичної особи чи за місцем розташування об'єкта права власності, стосовно якого проводиться така планова виїзна ревізія.

Планова виїзна ревізія проводиться за сукупними показниками фінансово-господарської діяльності підконтрольних установ за письмовим рішенням керівника відповідного органу державного фінансового контролю не частіше одного разу на календарний рік.

Право на проведення планової виїзної ревізії підконтрольних установ надається лише у тому разі, коли їм не пізніше ніж за десять днів до дня проведення зазначеної ревізії надіслано письмове повідомлення із зазначенням дати початку та закінчення її проведення.

Проведення планових виїзних ревізій здійснюється органами державного фінансового контролю одночасно з іншими органами виконавчої влади, уповноваженими здійснювати контроль за нарахуванням і сплатою податків та зборів.

Порядок координації проведення планових виїзних перевірок органами виконавчої влади, уповноваженими здійснювати контроль за нарахуванням і сплатою податків та зборів, визначається Кабінетом Міністрів України.

Позаплановою виїзною ревізією вважається ревізія, яка не передбачена в планах роботи органу державного фінансового контролю і проводиться за наявності хоча б однієї з таких обставин:

- підконтрольною установою подано у встановленому порядку скаргу про порушення законодавства посадовими особами органу державного фінансового контролю під час проведення планової чи позапланової виїзної ревізії, в якій міститься вимога про повне або часткове скасування результатів відповідної ревізії;

- у разі виникнення потреби у перевірці відомостей, отриманих від особи, яка мала правові відносини з підконтрольною установою, якщо підконтрольна установа не надасть пояснення та їх документальні підтвердження на обов'язковий письмовий запит органу державного фінансового контролю протягом десяти робочих днів з дня отримання запиту;

- проводиться реорганізація (ліквідація) підконтрольної установи;

– у разі надходження доручення щодо проведення ревізій у підконтрольних установах від Кабінету Міністрів України, органів прокуратури, органів доходів і зборів, Національної поліції, Служби безпеки України, Національного антикорупційного бюро України, в якому містяться факти, що свідчать про порушення підконтрольними установами законів України, перевірку додержання яких віднесено законом до компетенції органів державного фінансового контролю;

– у разі, коли вищестоящий орган державного фінансового контролю в порядку контролю за достовірністю висновків нижчестоящего органу державного фінансового контролю здійснив перевірку актів ревізії, складених нижчестоящим органом державного фінансового контролю, та виявив їх невідповідність вимогам законів.

Позапланова виїзна ревізія може здійснюватися лише за наявності підстав для її проведення на підставі рішення суду. Позапланова ревізія підконтрольної установи не може проводитися частіше одного разу на квартал.

Позапланові виїзні ревізії суб'єктів господарської діяльності незалежно від форми власності, які не віднесені законодавством до підконтрольних установ, проводяться органами державного фінансового контролю за судовим рішенням, ухваленим у кримінальному провадженні.

Орган або особа, що ініціює проведення позапланової виїзної ревізії, подає до суду письмове обґрунтування підстав такої ревізії та дати її початку і закінчення, документи, які відповідно до частин п'ятої і сьомої цієї статті свідчать про виникнення підстав для проведення такої ревізії, а також на вимогу суду - інші відомості.

Рішення про вилучення оригіналів фінансово-господарських та бухгалтерських документів, арешт коштів на рахунках в установах банків, інших фінансово-кредитних установах можуть прийматися лише судом.

Тривалість планової виїзної ревізії не повинна перевищувати 30 робочих днів.

Тривалість позапланової виїзної ревізії не повинна перевищувати 15 робочих днів.

Подовження термінів проведення планової або позапланової виїзної ревізії можливе лише за рішенням суду на термін, що не перевищує 15 робочих днів для планової виїзної ревізії та 5 робочих днів для позапланової виїзної ревізії.

Посадові особи органу державного фінансового контролю вправі приступити до проведення ревізії за наявності підстав для їх проведення, та за умови надання посадовим особам підконтрольних установ, інших суб'єктів господарської діяльності під розписку:

1) направлення на ревізію, в якому зазначаються дата його видачі, назва органу державного фінансового контролю, мета, вид, підстави, дата її початку та дата закінчення ревізії, посади, звання та прізвища посадових осіб органу державного фінансового контролю, які проводитимуть ревізію. Направлення на ревізію є дійсним за умови наявності підпису керівника органу державного фінансового контролю, скріпленого печаткою органу державного фінансового контролю;

2) копії рішення суду про дозвіл на проведення позапланової виїзної ревізії, в якому зазначаються підстави проведення такої ревізії, дата її початку та дата закінчення, а у разі проведення ревізії щодо суб'єктів господарської діяльності, не віднесених цим Законом до підконтрольних установ,

- також номер кримінального провадження, орган, що здійснює досудове розслідування, дата та підстави повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення.

Ненадання цих документів посадовим особам підконтрольних установ та інших суб'єктів господарської діяльності або їх надання з порушенням вимог, є підставою для недопущення посадових осіб органу державного фінансового контролю до проведення ревізії.

Проведення ревізій органами державного фінансового контролю не

повинно порушувати нормального режиму роботи підконтрольних установ та інших суб'єктів господарської діяльності.

Зустрічні звірки, які проводяться органами державного фінансового контролю, не є контрольними заходами і проводяться у разі виникнення потреби у їх проведенні на підставі направлення, виписаного керівником органу державного фінансового контролю.